

Forvaltningsplan for elg og hjort i Gol kommune 2017-2019

Vedtatt av vilt og innlandsfiskenemnda i sak 3/17, 16.03.2017

1 Innhold

1	Innhold	2
2	Forord.....	3
3	Status for hjorteviltet i Gol (elg og hjort) - bakgrunnsinformasjon	3
3.1	Opplysninger om hjorteviltets kondisjon	3
3.2	Elgbeitetakst	5
3.3	Påkjørsler	6
3.4	Skade på landbruk	6
4	Mål i perioden 2014-2016, oppsummering.....	6
4.1	Konklusjon 2014-2016	7
5	Mål for perioden 2017-2019	8
5.1	Elg.....	8
5.2	Hjort.....	10
5.3	Skader i landbruksnæringen	10
5.4	Trafikkpåkjørslar	10
5.5	Beiteskader	11

2 Forord

Gol kommune har siden 2011 lagt en helhetlig strategi til grunn for forvaltninga av elg og hjort. Dette er vist gjennom en kommunal temaplan (*Mål og retningslinjer for forvaltning av elg og hjort, vedtatt i 2014*) og gjennom en 3-årig forvaltningsplan for elg og hjort (*Forvaltningsplan for elg og hjort i Gol kommune 2014 – 2016*).

Formålet med strategien er å gi en oversikt over eksisterende kunnskap om bestandene av elg og hjort i kommunen, av ventet utvikling, og på bakgrunn av dette gi grunneiere og rettighetshaverne noe de kunne forholde seg til i utarbeidinga av bestandsplaner. Strategien beskrev kommunens mål for hjorteviltforvaltningen og listet tiltak for å nå målene.

Kommunene har et stort ansvar for de offentlige verdier knyttet til hjortevilt, bl.a. knyttet til opplevelsesverdier, biologisk mangfold, trafikkproblemer og andre skader eller ulemper. I tillegg har kommunene både ansvar og utfordringer knyttet til jaktrettshavernes rettigheter og rettssikkerhet ved å fastsette forskrifter og fatte enkeltvedtak.

Jaktrettshaverne har ansvaret for organisering og tilrettelegging av jaktutøvelsen. De har også et betydelig ansvar i tilknytning til blant annet bestandsplanleggingen med årlig avskyttningsplan samt andre forvaltningstiltak i valdet, og ikke minst en samkjøring og koordinering med tilgrensende vald.

Forskrift om forvaltning av hjortevilt § 3 gir grunnlaget for kommunenes oppgaver vedrørende mål for forvaltning av elg, hjort og rådyr:
Kommunen skal vedta målsettinger for utviklingen av bestandene av elg, hjort, og rådyr der det er åpnet for jakt på arten(e). Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane.

Målsettingene skal være både målbare og etterprøvbare.

3 Status for hjorteviltet i Gol (elg og hjort) - bakgrunnsinformasjon

3.1 Opplysninger om hjorteviltets kondisjon

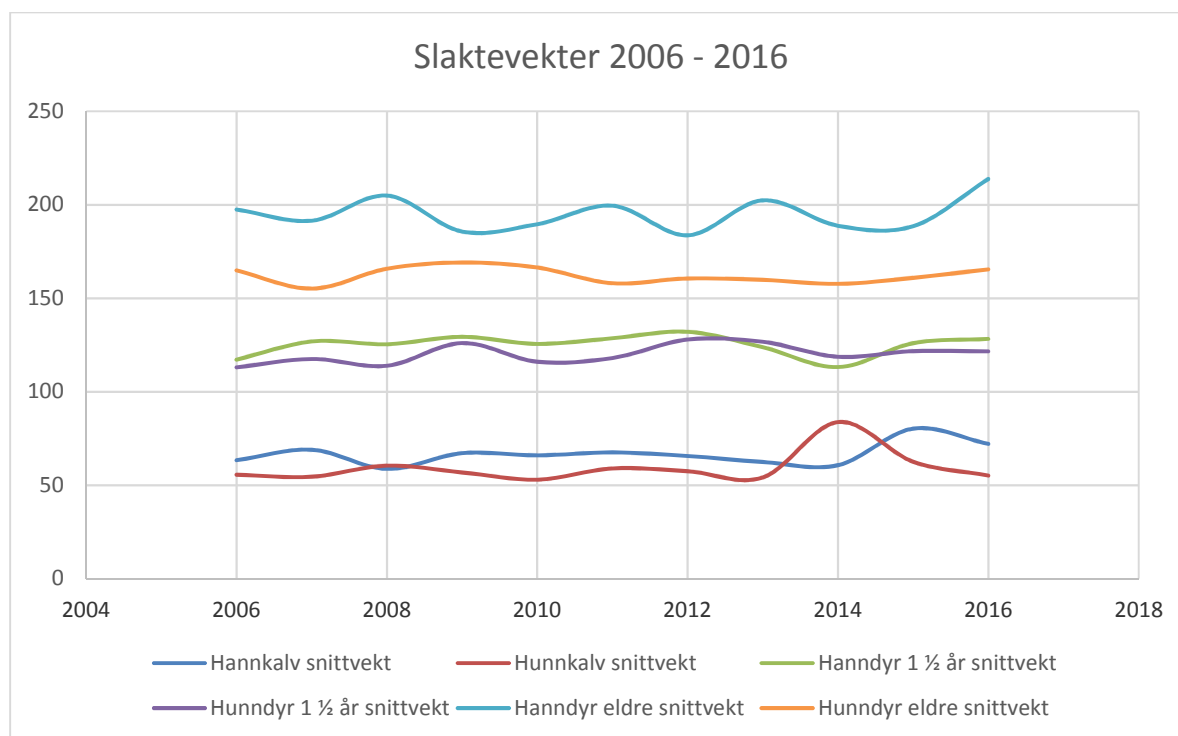
Elg

Faun Naturforvaltning lager hvert år en rapport som skildrer dette dyrets bestandsutvikling og kondisjon for hele ValHal elgregion (Valdres og Hallingdal). Grunnlagsmaterialet for rapporten er sett-elg-data, fellingsstatistikk, vekter og aldersanalyser.

Faktorer som har avgjørende betydning for elgens kondisjon er tetthet og klima. Klimaet har mye å si for hva slags fôr kvalitet som produseres i naturen og for mobiliteten til dyra. Mye snø vinterstid øker energibehovet til elgen.

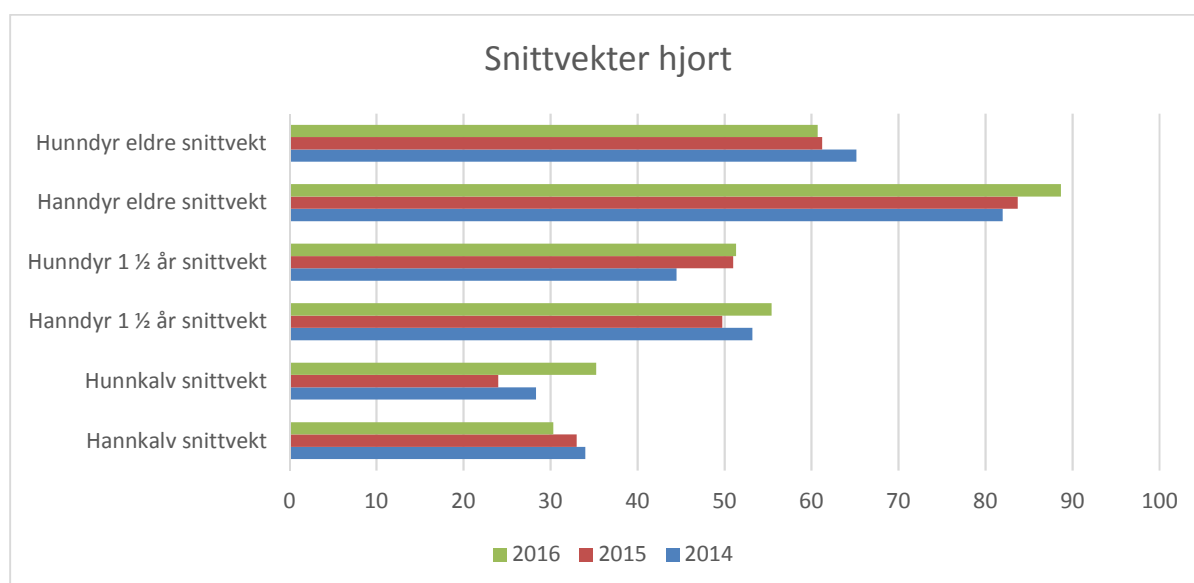
Bestandskondisjonen blir vurdert ut fra slaktevekter for kalver og ungdyr, samt kalve- og tvillingratene fra sett elg.

Figur 1. Slaktevekter for kalv, ungdyr og voksne dyr fra 2006 til 2016 i Gol

Som vi ser av figuren over, viser vektene for alle gruppene enten stabil eller økende utvikling. Slaktevektene for kalv er fremdeles lave sammenlignet med optimale tall. I andre bestander kan slaktevektene for kalv ligge mellom 70 og 90 kg.

Hjort

Figur 2. Snittvekter for alle alderskategorier av hjort 2014 – 2016.

Snittvektene for hjort er i figur 2 basert på innsamlet informasjon fra slaktevektskjema i siste bestandsplanperiode der 107 hjort ble felt, således et statistisk begrenset utvalg.

Slaktevektene for eldre hanndyr, 1 ½ hunn og 1 ½ hann samt hunnkalv viser en positiv utvikling, mens slaktevektene for eldre hunndyr og hannkalver viser en negativ utvikling.

Elgens fødevalg

En lang rekke plantearter inngår i elgens diett om sommeren. Hovedregelen er at den beiter mest mulig på friske, nye skudd som inneholder rikelig med proteiner, sukkerstoffer og mineraler, og som gir mest mulig næring per munnfull. Tidlig på sommeren er bjørkeløv favoritten, men etter hvert som andre planter vokser, fram vil disse foretrekkes; vier, selje, rogn, osp og hegg. I tillegg beites på ulike urter som geiterams, bringebær, røsslyng, turt, blåbær med flere.

Om vinteren består elgens diett i all hovedsak av kvist, spesielt kvist av løvtrær som rogn, osp, selje, vier, bjørk, i tillegg til furubar. Einer er også en yndet beiteplante. Det er snømengden, og hva elgen har lettest tilgang på, som avgjør valg av beiteplanter.

Hjortens fødevalg

De undersøkelserne som er gjort i Norden, viser at graminider (gras og halvgras) er den viktigste plantegruppa på sommeren. De mest vanlige artene er smyle, kvein- og svingelarter og blåtopp. Ulike urter spiller og ei vesentlig rolle i sommerdietten. På vårparten er hvitveis en tydelig favoritt. Elles blir arter som stormarimjelle, tepperot og gaukesyre mye beita. Men hjorten velger vanligvis arter i tråd med tilbudet på stedet. Beiting av skudd og løv fra busker og trær er også svært viktig. Vanlige arter som blir beita, er bjørk, hassel, rogn og selje, og av disse velger dyra rogn framfor bjørk og hassel.

Høst- og vinterdietten er preget av mer vedrik kost enn om sommeren. Dette skyldes både at fiberinnholdet i gras og urter er høyt, men også at lyng, knupper og kvist utgjør en større del av fødemengden. Røsslyng og einer er to nøkkelarter. Disse vil ofte være å finne hele vinteren og blir mye beita. Lyngarter som blåbær og tyttebær er populære beiteplanter så lenge snømengdene ikke blir for store. Innimellom spiser hjorten òg en del gras, men i små mengder.

3.2 Elgbeitetakst

De registreringene som blir presentert i rapporten til Åsmund Grønning (2016), gir et uttrykk for den mulige fôrproduksjonen, ikke for graden av skogskader. Der det er god rekruttering av nye planter kan det aksepteres en beitegrad opp til 40 %, ellers så bør en ikke overstige 35 %. Dette fordi høyere beitetrykk vil føre til at kommende års skudd og kvistproduksjon over tid vil reduseres slik at tilgangen på fôr minker. Dersom beitetrykket øker til 60 % eller mer, vil minst halvparten av beiteplantene slutte å vokse.

Fra siste elgbeitetakst (Grønning 2016) ser en at for Gol som helhet er alle gruppene registrerte planter fremdeles så sterkt beita at de på sikt vil gi redusert fôrproduksjon. De registrerte plantene er ROS-artene (rogn, osp og selje), furu og bjørk. ROS-artene har som helhet en beitegrad på 96 %. Disse artene er altså i ferd med å bli beita ut, og fôrproduksjonen er marginal. For furu og bjørk er og totalbildet en for sterk beiting, med et beitetrykk på ca 50 %. (Forrige elgbeitetakst i 2013; 50 -70%). 2016-takseringen viser svak nedgang i beiting sammenligna med 2009, 2011 og 2013. Med dagens beitetrykk må det

likevel forventes ytterligere noe reduksjon i tilgjengelig beite. Fram til i dag har beitetrykket blitt litt redusert (svakt avtagende) men forproduksjonen er fortsatt svak.

3.3 Påkjørsler

For oversiktens skyld blir tall fra 3 bestandsplanperioder tatt med her. Tallene er hentet fra SSB og bygger på innrapporteringene fra ettersøksansvarlig i kommunen.

2008-2010 (trafikkdrept)	2011-2013 (trafikkdrept)	2014 - 2016 (trafikkdrept)
Elg: 31 påkjørt av bil, 29 påkjørt av tog	Elg: 21 påkjørt av bil, 8 påkjørt av tog	Elg: 21 påkjørt av bil, 9 påkjørt av tog
Hjort: 1 påkjørt av bil, 5 påkjørt av tog	Hjort: 1 påkjørt av bil, 3 påkjørt av tog	Hjort: 3 påkjørt av bil, 2 påkjørt av tog

Det er ellers viktig å påpeke at det oppstår flere «trefninger» mellom fortrinnsvis elg og kjøretøyer langs veg, men at ettersøksmannskapene i flere tilfeller ikke lykkes med å spore opp påkjørte dyr. I de aller fleste av disse tilfellene overlever dyra, men det vil også kunne skje at påkjørte dyr senere dør av skadene de er påført.

3.4 Skade på landbruk

I planperioden har ikke Gol kommune fått konkrete saker som dreier seg om skade på landbruk forårsaket av hjorteviltet. Men, kommunen kjenner til at hjorten enkelte steder gjør skade på ungskog av gran i tillegg til beiting på arealer tiltenkt husdyr. Elg beiter flere steder på furuforyngelse og på lagret rundball. Hvor stor omfanget er og den økonomiske konsekvensen er ikke synliggjort.

4 Mål i perioden 2014-2016, oppsummering

Tabell 1. Tabellen viser mål og status i perioden 2014-2016

Mål i forvaltningsplan for elg og hjort 2014 -2016	Resultat/ status per 2016
5.1 Elgkvoter (uttak): Opprettholde samme avskytningstall som i forrige bestandsplanperiode (2011 – 2013).	Tildelt kvote samlet 2014-2016: 354 dyr. Felt: 321 dyr = 91 % Tildelt kvote samlet 2011-2013: 376 dyr. Felt 324 dyr = 86 %
Slaktevekter i snitt: Kalver, hann 70 kg og hunn 60 kg Ungdyr, hann 135 kg og hunn 130 kg Voksne, hann 205 kg og hunn 170 kg	For perioden 2014-2016: Kalver, hann 71 kg og hunn 67 kg Ungdyr, hann 122 kg og hunn 121 kg Voksne, hann 197 kg og hunn 161 kg
5.2 Hjortekvoter (uttak): Holde bestanden på dagens nivå, eller lavere	Uttak 2014-2016: 107 dyr Uttak 2011-2013: 99 dyr Færre sette dyr i 2016 enn i 2014
5.3 Skader i landbruksnæringa: Færre skader på skog - og jordbruk.	Ingen innmeldt saker
5.4 Trafikkpåkørsler: I løpet av perioden er det åpenbare målet færrest mulig påkørsler, men tallfestet slik: 5 påkjørte elg	21 påkjørte elg langs veg 9 påkjørte elg langs jernbanen 3 hjort påkjørt langs jernbanen

og hjort langs jernbanen og 15 påkjørte elg langs veg	2 hjort påkjørt langs jernbanen
5.5 Beiteskader: Innen 2016 skal det for artene bjørk og furu være en beitegrad i snitt på 40 % For ROS-artene skal beitegraden ikke overstige 60 %.	Beitegrad bjørk og furu: 50 % Beitegrad ROS-artene: 98 %

4.1 Konklusjon 2014-2016

Om kvotemål elg og tiltak for å nå dette:

Det er oppnådd en samlet avskytningsprosent på 91% i Gol kommune i perioden 2014-2016. Det er høyere enn i forrige bestandsplanperiode. Den økte avskytningsprosenten på voksne kyr (30 % som tiltak i forvaltningsplanen 2014-2016) har vist seg å bli godt forsøkt fulgt opp blant jegerne med en avskytningsprosent på 29 %. Vektgrensene for voksen elgku og voksen okse har også vist seg å være til god hjelp for jegerne i forhold til utvelgelsen av lette dyr.

Slaktevekter:

Mål for vektene har vist seg å ikke være uoppnåelige. Det er likevel litt avstand opp til gode vekter hos ungdyr og kalv.

Om kvotemål hjort:

107 hjort er skutt i denne perioden, 8 hjort mer enn i 2011-2013. Det blir sett færre hjort hvert år, men det er trolig marginale endringer i bestandsstørrelsen. Bestandsutviklingen må sees over flere år.

Skader i landbruksnæring:

Ingen kommentar. Det er ikke meldt inn noen skader.

Trafikkpåkjørsler:

Det er fremdeles påkjørsler både langs veg og jernbane, og resultatet er samlet sett høyere enn det som var satt som mål. Det er likevel på samme nivå som i 2011-2013, og således langt lavere enn tidligere. Det er utfordrende å redusere påkjørslene, spesielt på visse strekninger mellom Gol og Hemsedal (Rv 52). Trolig vil mer skogrydding redusere sjansene for påkjørsler.

Beiteskader:

Forhåpentligvis er utviklingen i positiv retning når det kommer til bjørk og furu. 50 % beiting er bedre enn i 2013 da det var 50 - 70 %. For ROS-artene er det fremdeles en fullstendig nedbeiting med 98 % beitegrad.

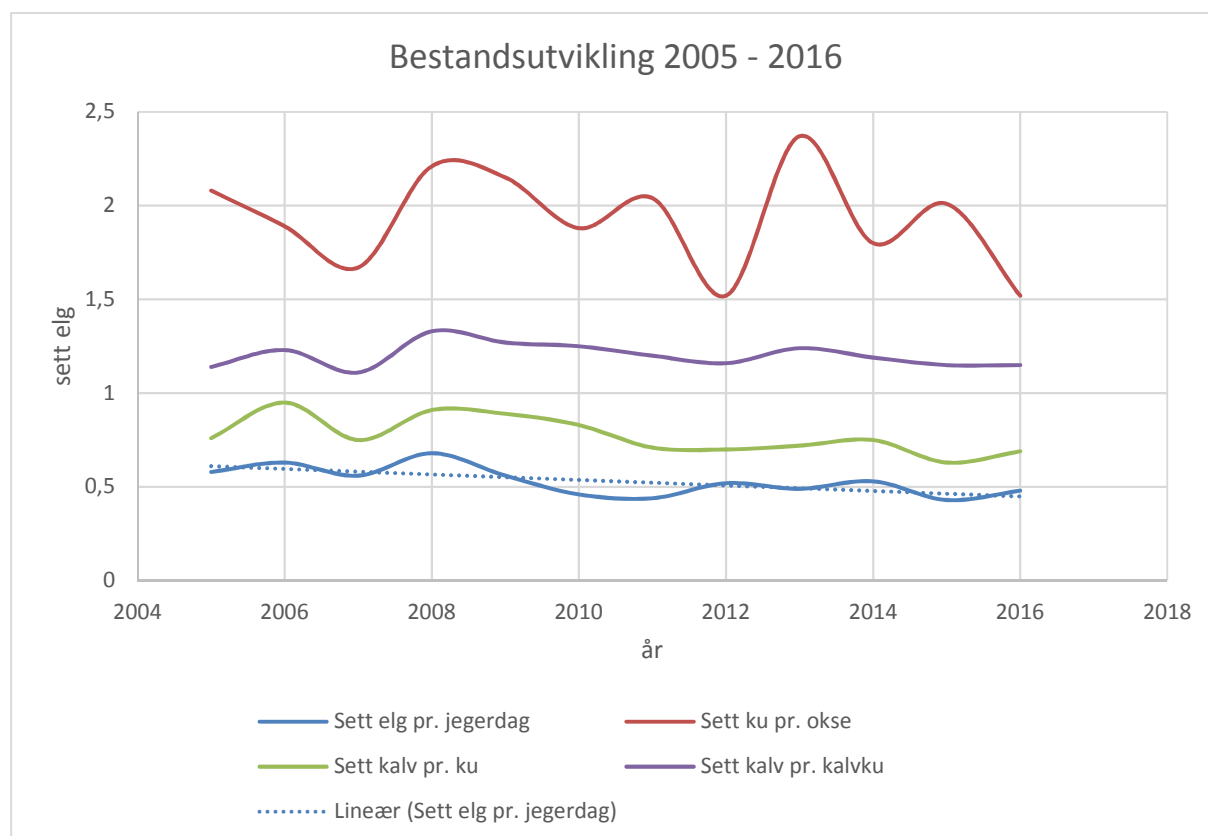
5 Mål for perioden 2017-2019

5.1 Elg

Bestandsutvikling

Fra de årlige møtene med jaktlederne er det et gjennomgående og stadig mer samstemt synspunkt at færre elg finnes i terrenget.

Figuren under underbygger delvis dette. Fra 0,58 sett-elg per jegerdag i 2005 ble det under jakt i 2016 sett 0,48 elg per jegerdag. De fleste jaktlagene klarer på tross av dette å oppnå gode fellingstall. Her spiller også gode jaktforhold (lite nedbør) inn og at jegerne har bedre tid på seg da det er mulighet for jakt fram til jul.

Figur 2. Bestandsutvikling 2005 til 2016 i Gol.

Bestandsutviklingen må sies å være et ønsket resultat i tråd med viltforvaltningens strategi i de siste bestandsplanperiodene 2011-2013 og 2014-2016, nemlig færre dyr.

Elgbeitetakseringen fra 2016 viser at beitetrykket på elgens hovedføde rogn, osp og selje fortsatt er høyt med 98 % beitegrad. Beitetrykket på furu og bjørk kan også fremdeles skildres som lite bærekraftig (50 % beitegrad). Det tar tid å snu en negativ situasjon for elgbeitene, og derfor må også andre faktorer tas inn i vurderingen ved fastsetting av kvoter. Ny elgbeitetakst i 2019 vil vise om utviklingen vil snu for ROS-artene og fortsette i positiv retning for furu og bjørk.

Smittesfare som konsekvens av skrantesjuka (CWD) har ført til bortfall av vinterforing og er en usikkerhetsfaktor for den kommende forvaltningen av elg.

Andre faktorer som også må tas hensyn til er bestandskondisjonen gitt i form av vektorer på kalv og ungdyr. Disse er ikke så lave som en skulle forvente utifra dårlige elgbeiter.

Forvaltningen skal være kunnskapsbasert, men også basert på erfaringene jegerne gjør seg hver høst. Det er viktig å opprettholde balansen mellom en elgbestand som er tilpasset beitegrunnet, men som også har den riktige fordelingen av dyr. Elgkondisjon er et viktig parameter, og snittvektene for perioden 2014-2016, også for voksne dyr, viser en riktig utvikling. Det samme vil være for tallet for tvillingfødsler som er stabile. Dette er en annen viktig signalindikator.

Det virker som om utviklingen av elgbestanden i Gol er i ferd med å nå ønsket nivå og erfaringer fra kommende bestandsplanperiode vil vise om nivået stabiliserer seg. Med utgangspunkt i dette kan det være rimelig å godta en reduksjon i tildeling av fellingsløyver på elg.

Minstearealet for elg i Gol kommune er 3000 daa, fastsatt i forskrift om adgang til jakt på elg, hjort og rådyr, Gol kommune, Buskerud. Siste bestandsplanperiode (2014-2016) viser at det i praksis ligger ca. 3500 daa bak hvert felte dyr. Kommunen har anledning til å endre minstearealet ved å endre den lokale forskriften. Imidlertid setter hjorteviltforskriften og forvaltningsloven visse kriterier i forhold til å endre en forskrift (tid og prosess) og kommunen er for sent ute i forhold til å gjøre dette før kommende jakt sesong i 2017. Gjennom enkeltvedtak kan kommunen likevel fravike 50 % i minstearealet (§ 7 i hjorteviltforskriften) dersom det er ulikheter i artens levekår i kommunen, bestandens størrelse og utvikling, den skade viltet volder eller andre ekstraordinære forhold. Fravik fra minstearealet kan gjøres for et særskilt vald og for et begrenset tidsrom.

Gol kommune vil gjennomføre en prosess med vurdering av minstearealet i forkant av bestandsplanperioden 2020 – 2022, basert på utviklingen i perioden 2017 – 2019.

Uttak (kvoter)

Mål: Årlig avskyting skal være tilsvarende det endelige resultatet i 2016 når det gjelder tallet på felte dyr.

Tiltak:

Jaktvald med bestandsplan:

- Tildeling av dyr etter minsteareal pålydende 3000 daa.
- Tildeling av dyr, § 18 i hjorteviltforskriften, 2. ledd.

Jaktvald uten bestandsplan:

- Kvotene blir satt ut fra minstearealet gitt i enkeltvedtak til det enkelte vald.
- Målrettet avskyting, § 18 i hjorteviltforskriften, 3. ledd: For elg blir tildelingen da kalv (½ år), voksne hunndyr (1 ½ år og eldre) og voksne hanndyr (1 ½ år og eldre). Kalv kan felles i stedet for voksne dyr av begge kjønn.

Kjønns – og aldersstruktur i avskytingen

For vald med bestandsplan: 60 % kalv/ungdyr, 20 % voksne hunndyr og 20 % voksne hanndyr.

For vald uten bestandsplan: 20 % kalv, 40 % voksne hunndyr og 40 % voksne hanndyr.

Andre tiltak i avskytingen

Vektgrenser voksne hanndyr: 160 kg

Vektgrenser voksne hunndyr: 150 kg

Dette skal gjelde for vald med bestandsplan.

Slaktevekter i snitt

Mål:

Kalver, hann 75 kg og hunn 65 kg

Ungdyr, hann 135 kg og hunn 130 kg

Voksne, hann 205 kg og hunn 170 kg

5.2 Hjort

Mål: Opprettholde dagens bestand

Tiltak:

Jaktvald med bestandsplan:

- Kvotene blir satt ut fra minstearealet, men kan i utgangspunktet være lik kvoten i forrige bestandsplan dersom dette er mer realistisk å gjennomføre.
- Minstearealet for hjort er 6000 daa nord for Hallingdalselva. 1500 daa sør for Hallingdalselva
- Tildeling av dyr, § 18 2. ledd i hjorteviltforskriften

Jaktvald uten bestandsplan:

- Kvotene blir satt ut fra minstearealet gitt i enkeltvedtak til det enkelte vald.
- Måltrettet avskyting, § 18 3. ledd i hjorteviltforskriften: For hjort blir tildelingen da kalv (½ år), voksne hunndyr (1 ½ år og eldre), spissbukk og voksne hanndyr (1 ½ år og eldre). Kalv kan felles i stedet for voksne dyr av begge kjønn.

5.3 Skader i landbruksnæringen

Mål: Færre skader på skog - og jordbruk

Tiltak:

Under forutsetning av at de som driver skog- og jordbruk iverksetter forebyggende tiltak innenfor sin næring for å unngå skade, så må jaktvaldene søke å ta ut potensielle skadedyr under ordinær jakttid. Spesielt gjelder dette hjort.

5.4 Trafikkpåkjørsler

Mål: I løpet av perioden er målet færrest mulig påkjørsler.

Tiltak:

Foring har fram til 2016 vært et viktig forebyggende tiltak for å begrense elgens bevegelser ned mot vei og jernbane. Dette i kombinasjon med andre tiltak som gjerding og skogrydding langs utsatte strekninger langs vei og jernbane. Fra og med 2016/2017 er ikke foring et lovlig tiltak i Gol kommune pga. av smittefare ved skrantesyke.

Skogrydding langs veg er i de fleste tilfeller enten en kommunal eller fylkeskommunal oppgave utenfor riksvegene der Statens Vegvesen har ansvar. Gol kommune vil likevel oppfordre jaktvaldene til å ta kontakt med vegeier der det er kjent at påkjørsler skjer og er et problem, og eventuelt ta ansvar for hogsten.

5.5 Beiteskader

Mål:

Innen 2019 skal det for artene bjørk og furu være en beitegrad i snitt på 45 %
For ROS-artene skal beitegraden ikke overstige 80 %.

Tiltak:

Avskytningen må oppfylle tildelte kvoter av elg og hjort.